

2024-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat**Pingajussaaneerinnineq***Aallaqqaasiut*

Siullermik Naalakkersuisut sinnerlugit Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq aningaasanut inatsimmik suliaqarnermi suliaqarluarsimaneranut aammalu suleqatigilluarsimaneranut qujassuteqarfigissavara.

Taamatutaaq partiit amerlanerussuteqarluartut aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissuteqarnerannut annertuumik qujassuteqarfigissavakka. Partiit atsioqataasut akisussaaffimmik tigusillutik avissaartuuffigisavut salliutinnagit, kisiannili pissutsinik amerlasuunik katersuuffigisatsinnik isumaqatigiissutigisatsinnillu aallussinerat pitsaalluinnartuuvoq, nunarpummi siuariartussappat suleqataarusussuseq ataasimoorlularlu salliuseriaqartoq ilissi takutipparsi. Aningaasanut inatsimmik siunnersuut ukiuni aggersuni politikikkut suliniutinut arlalinnut tunngavissiiuvoq, ataatsimoorlulalu Nunatsinnut iluaqutaasumik taakku piviusunngortinnissaat Naalakkersuisuni qilanaaraaput.

Aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissummi nunatta 2024-mi aningaasaqarnikkut politikissaanut qajannaatsumik toqqammavissiiuvugut. Tassunga atatillugu Kalaallit Nunatta nunarsuarmioqataanera, nunatullu suli nunarsuarmi politikikkut aningaasaqarnikkullu nalorninartorsiorfimmiinnerput aammalu aningaasarsiornikkut eqqorneqartarnerput eqqaasitsissutigissassallugu pisariaqarpoq.

2024-mut aningaasanut inatsimmi sinneqartoorneq

Nunarsuarmi pissutsit aammalu ukiuni aggersuni aningaasarsiornikkut suli ajornerusumik eqqornerlunneqarnerusinnaanerput eqqarsaatigalugit, akisussaassusilimmik aningaasaqarnerput sukannersumik aammalu patajaatsumik aqutsiviusariaqarpoq – aamma kingulissagut eqqarsaatigalugit.

Pissutsit taamatut inissisimaneranni ullumikkut aningaasanut inatsimmik sinneqartoortumik akuersinerput pisariaqarlunilu iluaqutaassaaq. Piffissami 2024-2027 ataatsimut ingerlatsinermi sanaatornermilu, IST-p inerneratut taaneqartumi, 1,3 mia. kr.-nik sinneqartoornissaq missingiunneqarpoq.

IST-lli inenera kisimiitillugu qissiminneqarsinnaanngilaq. Inatsisartut missingersuutit Naatsorsuutillu pillugit inatsisaat naapertorlugu Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu pisortat missingersuutaat annertuseriarnissamat killiliivigineqarput. Annertuseriarnissamat

UKA2023/7

AN j.nr. 2023-25531

killiliussaq ukiunut sisamanut agguagaq 2 procentiuvoq, ukiumilu ataatsimi 1 procentimik annertuseriartoqarsinnaavoq. Ungasinnerusoq isigalugu pisortat ingerlatsiviata annertussusaata killilernissaa, taamaalillunilu kinguaariinnut tullernut nunatta aningaasaqarnikkut patajaassusaata qularnaarnissaa, inatsisip siunertaraa. Ukiut tamaasa aningaasartuutitut nutaanut killilimmik atugassaartoqartarnera, aningaasartuutit annertuseriarnissaannut killiliussap nassataraa. 2024-mut aningaasanik atugassat sinneqartoorutaasut 1,1 mio. kr.-uvoq.

Aningaasanut inatsit akisussaassuseqartoq inuiaqatigiit aqunneqarnerannut toqqammaviuvoq pingaarutilik. Aningaasanulli inatsit kisimi naammangilaq, ajornartorsiutinillu tamanik aaqqiisinaanani. Inuiaqatigiinni piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu suliaasat ilungersornartut, Aningaasanut inatsisiinnakkut aaqqinneqarsinnaanngillat, isumaqatigiissutilli suliniutillu allat kingorna suliniutinik sukumiisumik iliuuseqarnermik kinguneqartut, atorlugit aaqqinniarneqartussaallutik aamma. Taamaammat Naalakkersuisut ingerlaavartumik Inatsisartuni partiinik amerlanerussuteqarluartuniit imaluunniit tamarmiusuniit isumaqatiginninniartarnerit assigiinngitsut ingalattarpaat, taamaaliornikkut sapinngisamik siunissamut ungasinnerusumut attanneqarsinnaasunik aaqqiissuteqartoqarsinnaaqullugu. Nunatta politikerit akisussaaffimmik tigusisartunik siuttoqartariaqarpoq –aammalu ilaatigut nuannarineqanngissinnaasunik, pisariaqartunilli aaliangigassaasinnaasunik aaliangiisarsinnaasartussaalluni.

Aningaasanut inatsisikkut suliniutissat arlallit sinaakkuserpavut, taakkunanngalu pingarnerit ilaat iserfigissavakka.

Peqqissuunissamik ukkataqarneq

Peqqinnissaqarfippat partiilersorfiusariaqanngilaq. Peqqinnissaqarfittami pitsaanerulernissaa pingaaruteqarluinnartuuvoq. Maanna Inatsisartuni partiit akisussaassuteqartut akornanni peqqinnissamik isumaqatigiissuteqartoqarpoq. Taamaamallu isumaqatigiissut taanna ukiuni aggersuni piviusunngortikkumallugu 2024-mi 35 mio. kr.-nik aningaasanik atugassanngortitsisoqarpoq. Ukiut sisamat ingerlaneranni ataatsimut aningaasaliissutit 114,5 mio. kr.-nik annertussuseqarput. Aningaasat inuiaqatigiit sullissinerup pitsaanerulernissaanik kissaataasa, peqqinnissaqarfiup naammassinnissinnaassusianik annertusaanermi piviusorsioqumik periarfissaanik oqimaqatigiissitsinissamik pisariaqartitsinermik ersersitsisuupput. Peqqinnissaqarfik ilaatigut sulisussanik atortunillu amigaateqarpoq, pissutsillu taakku pipallattumik iliuuseqapallannikkut allanngortinneqarsinnaanngillat, kisiannili ataqatigiissaarluakkamik aqunneqarluartumillu piviusunngortinneqarnissaat taamaasilluni innuttaasunut sunniuteqarlualernissaat anguniagaavoq. Naalakkersuisullu sinnerlugit peqqinnissaqarfik pillugu partiit attaviitsorlu akisussaaffimmik tiguseqataarusullutik atsioqataasimasut qutsavigerusuppagut.

Suliniutit nutaat allat pisussanngorput

Naalakkersuisut pilersaarutinik suliniutinillu annertuunik piffissaq qaninnerusoq kisiannili aamma piffissaq ungasinnerusoq isigalugu suliniutinik arlalinnik suliaqartussaapput. Taamaattumik Naalakkersuisut sinnerlugit nuannaarutigalugu oqaatigissavara Attassinissamut Siuariartornissamullu Pilersaarut 2-p ippassaq Inatsisartunut agguanneqarnera

nalunaarutigisinnaagakku. Pilersaarut taanna sapaatip akunnerani tullermi tusagassiortunut innuttaasunullu itisilernerullugu saqqummiunneqassaaq. Ataqaatigiissunik aqqissuusseqqinnermik suliniuteqarnitsigut, pisortat aningaasaqarneranni tamarmiusumi patajaannerulernissaq qularnaarsinnaagipput pilersaarutip takutippaa. Aaqqissusseqqinneq aqqissuusseqqinnermi siunnerfinnik sisamanik suliniutinik sukumiisunik arlalinnik imaqartunik tunngaveqarpoq, Naalakkersuisullu taassuma politikikkut isumaqaatigiissutinngortillugu kingorna iliuuseqarninngortinnissaa qilanaaraat. Attassinissamut Siuariartornissamullu Pilersaarut taamaalilluni immikkoortut pingaarutillit akimorlugit aqqissuusseqqinnernut suliniutinut toqqammavissiivoq, taamaammallu ukiuni aggersuni suliniutinut annertuunut tamanut toqqammaviussaaq.

Taamattaq Naalakkersuisut inuussutissarsiutinut tapiissutinut misissueqqissaarnermik suliaqarlutillu Inatsisartunut agguaapput, tassanilu inuussutissarsiutinut tapiissutinut atortakkavut, taakkulu sunniutaat, takussutissinneqarput.

Taamattaq nunatsinni kommunit qallunaat KommuneKreditkimik aqqissuusinneranut ilaatinneqalernissaannut isumaqaatigiissummut toqqammavik Naalakkersuisut akueraat. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaq tassannga pisortatigoortumik inaarutaasumik akuersinissaanik qinnuigineqarpoq. Suliniummi 2024-mit kommunit aalajangersimasunik erseqqinnerusunik atugassaqarlutik KommuneKrediti aqqutigalugu 4 mia. kr.-t angullugit taarsigassarsinnaanermut periarfissaqalissapput.

Akileraartarnermik aqqissuusseqqinnissamik isumaqaatiginninniarnit sapaatip akunnerata tulliani nangillugit ingerlanneqassapput. Partiillu aggersaassutinik pajuttorneqaleruttorlutik. Tamatumunngalu partiit suleqatigilluaqqinnissaat Naalakkersuisuniit qilanaaraarput. Qularnanngilarli, kikkut tamarmik naammagisinnaasaannik aqqiiniarneq ajornakusoortorujussuusinnaasarmat.

Uunga naggasiullugu Naalakkersuisut sinnerlugit oqaatigissavara akileraartarnermut inatsisit avaqqullugit akileraarutinik akiliinani aqqissuusamik sulisoqartarnera qulaajaaffigalugulu sukateriffigalugu sulisoqassamat. Tassami inuiaqatigiittut atugarissaarnissarput tamatta kissaatigisarput, akeqarpoq aammalu tamatta akileraarutit akitsuutillu aqqutigalugit aningaasalersortussaallutigu. Taamaattumik inatsisit malillugit pisussaaffeqarpugut. Ajoraluartumimmi paasisatta ilagilersimavaat innuttaaqaterpassuaqalersimagatta, assersuutigalugu ininik inissanillu attartortittakkanik akileraarutinut akiliinani attartortitsisunik, imaluunniit aqqissuusamik nerisassanik imeruersaatinillu tunisinermik ingerlatsisunik, taamaaliornermilu isertitaminnik akileraaruseriffimmut nalunaaruteqarneq ajortunik. Akileraarutinut akiliisannginneq inatsisunik unioqputitsineruvoq, inuiaqatigiinnilu ataatsimuussutsitsinnut, kiisalu atugarissaarnermik aqqissuusinnitta attanneqarnissaanut aserorsaataavoq. Taamaattumik innuttaasut tamatumunnga suleqataanissaat aammalu eqqunngitsumik ingerlasoqarsorigunikkut pisortanut oqartussanullu ingerlatitseqqiisarnissaat kaammattuutigissavara. Taamaasiunngikkuttami peqqinnissaqarfik,

isumaginnittoqarfik ilinniarsiit meeqqat utoqqaat allarpassuillu ajunnginnerusumik atugaqarlernissaannut attanneqarsinnaasumik aaqqiinissarput ilungersunarsigaluttuinnassammat.

Kommuninik suleqateqarneq

Kommuninik ukioq manna ataatsimoortumik tapiissutinik isumaqatiginninniarnaq siunnerfeqarluartumik pitsaasumik anersaaqarluni ingerlanneqarpoq. Tamanna tunuliaqutaralugu ulloq 3. november Naalakkersuisut kommunillu 2024-mut kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiissuteqarput. Aamma ukiuni aggersuni kommuninik pitsaasumik suleqateqartuarnissaq Naalakkersuisut qilanaarivaat. Aningaasaqarnikkut pilersaarusionerq, ilaatigullu isumaginninnermut, utoqqarnut ilinniartitaanermullu suliaasaqarfinni, pisortat qitiusumit innuttaasunut sammisunik suliaasaannik ingerlatsinerat, qanimut suleqatigiissutigissallugu pingaaruteqartuaannartussaavoq, taamaaliornikkut inuiaqatigiittut pisortat ataatsimut ingerlatsivianni suliaasanik isumaginninnermi, inunnik aningaasanillu isumalluutitsinnit annertunerpaamik pissarsisinnaaqulluta. Ukiuni aggersuni kommuninut inissialiornermi ataatsimoortumik tapiissutini, aningaasat qanoq atorluarneqarnerusinnaanerannik ilisimasaqarnerulernissatsinnut kommunit piumassuseqarnerat periarfissaq manna iluatsillugu qujassuteqarfigiissavakka.

Pingajussaaneerinninnermut Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat

Allannguutissatut siunnersuutit Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap ilassutitut isumaliutissiissutaani annertuumik eqqartorneqarput, taakkunanngalu ataasiakkaaginnaat taassavakka.

Nioqqutissanik pilersuineq pillugu sullissinissamut isumaqatigiissuteqarnissaq siunertaralugu, ukiumut KNI-mut aningaasaliissutit 8 mio. kr.-nik ilaneqarput. Peqatigisaanik ingerlatseqatigiiffiup iluanaarutissaanut piumasaqaat 0 kr.-mut inissinneqarpoq. KNI taamaalilluni aalaakkaasumik nioqqutissanik nunaqarfinnut isorliunerusut illoqarfinnullu minnerusunut pilersuiuarnissamut naammattumik aningaasatigut toqqammavissaqalersoq, Naalakkersuisut naatsorsuutigaat.

Taamattaq ukiumut 2024-mut Neqi A/S-mut sullissinissamut isumaqatigiissummut 8 mio. kr.-t immikkoortinneqarput. Aallaqqaammut aningaasat ukiumut ataasiinnarmut immikkoortinneqarput, 2024-mi ingerlanerani ukiuni tulluuttuni tapiiffigineqarnissamut pisariaqartitsinermik annikilliliinnaasumik, Neqip allanngortinnissaanut pilersaaruteqartoqalernissaa ilimagineqarmat.

Inuussuttunut inissialiortiterneq nunatta immikkoortuni tamani ukiuni aggersuni nanginneqassapput. Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi soorlu Sarfanguani, Paamiuni, Qasigiannguani Narsamilu inuusuttunut inissialiornissaq tunngavissinneqarpoq. Naalakkersuisullu naatsorsuutigaat ukiuni tulluuttuni aamma nunaqarfinni isorliunerusunilu sanaartornerit arlallit ingerlatiinnarneqarnissaat pissasoq.

2024-2025 kujataani helikopterimik sullissinerup pitsanngorsarnissaanut katillugit 6 mio. kr.-t immikkoortinneqarput. Taamaalilluni Qaqortumi mittarfissap atulernissaa tikillugu, ukioq kaajallallugu naapertuuttumik pitsaassusilimmik, sullissineq ingerlaavartinneqalissaaq.

2024-mut aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissutip ilaatut ukiuni aningasaanut inatsisiliorfiusuni katillugit 9 mio. kr.-t nunap immikkoortuni mittarfinnik annertusaanerunissamik pilersarusiorneqassapput. Tasiilami Ittoqqortoormiini mittarfissat siulliullugit pilersarusiorneqassapput, tassani misissueqqissaarnerit niuernikkut toqqammavigissaarnerat takutipaat. Qeqertarsuup tunuani kujataanilu mittarfissat sinneri tulluutissapput.

Aallarteqqinnermut tapiissutitut aningaasaliissutit aalisartunut, piniartunut savaatilinnullu silap pissusaata allanngornerata kingunerisaanik ajunaarnersuartut ittunik eqqugaasunut, immikkut ikiorsiinissat aningaasalersornissaat siunertaralugu annertusineqarput.

Qimussertarnek nunatsinnut pingaaruteqarpoq, taamaammallu qimussimik sukkaniuttarnernut tapiissutit ukiumut 1,1 mio. kr.-nik annertusivagut. Taamatuttaaq Qaannat Kattuffiannut immikkut ukiumut 250 t. kr. aningaasaliissuteqarluta. Ullutsinnullu naleqquttunut aamma suliniutinut, nutaatut ukiumut 100.000 kr.-t aningaasaliissutaassapput. Tassalu nunat tamalaat akornanni unammeqatigiittarnerni annerni peqataasarnissaq siunertaralugu E-sportimut immikkoortinneqarmata.

Nuna tamakkerlugu ilaqutariit paaqqinnittut/meerarsiaqartartut pitsaasut annertoorejussuarmik namminissarsiornatik suliaqartarput, tamannalu inuiaqatigiittut annertuumik qujassuteqarfigaarput. Taamaattumik aningaasanut inatsisissatut siunnersuutimmi aammalu partiit attaviitsorlu atsiocatigiinnermikkut taakkununga ukiumut 1½ mio. kr.-nik supervisionertinneqarnissaannut aningaasaliinerat nuannaarutigaarput. Peqatigisaanik ilaqutariit ilaqutariittut paaqqutarinnittut/meerarsiaqartartut akileraarusiisarnermi malittarisassat akornusiinnginnissaannik qulakkeerinninniarluni, sulineq aallartinneqarpoq.

Naalackersuisut allannguutissatut siunnersuummik, Naalackersuisut katillugit 400 mio. kr.-t tikillugit NunaGreen A/S-mut aningasaliinissaannut toqqammavissiisumik saqqummiussipput, taamaaliornermi Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani, kiisalu Qasigiannugit Aasiaallu eqqaani erngup nukinganik innaallagissiorfissamut aningaasatigut toqqammaviup nukittorsarnissaa siunertarineqarpoq. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap ilassutitut isumaliutissiissusiornermini allannguutissatut siunnersuut akuerineqassasoq inassutigaa. Peqatigisaanik piginnaatitsissutip atornerarnerani ataatsimiititaliap ilisimatinneqarnissaa, ataatsimiititaliap qinnutigaa. Taamatut kissaateqarnek pissusissamisoortoq naapertuuttorlu Naalackersuisut isumaqarput, taamaammallu soorunami tamanna malinneqassaaq.

2024-mi aningaasaliissutit 3 mio. kr.-t ukiumullu 5 mio. kr.-t ilinniartitaanermut periusissiassap atuutilersinneqarnissaanut immikkoortinneqarput. Ilinniartitaanermut periusissiassaq Attassinissamut Siuariartornissamullu Pilersaarut 2-mi anguniakkanut ikorfartueqataassaaq,

aningaasaliissutillu Naalackersuisuni siamasissumik suleqatigiinnikkut atugassanngortinneqassapput.

Naggasiullugu Nuuk Imermi piginnittut ingerlatseqatigiiffimmik matusinissamik aalajangernerisa kingunerisaanik tunisassiorunnaarnermi, eqqussuinnermut akitsuutini iluanaarutissatut missingiutit, puiaasanik utertittakkanik eqqussuinnerup annertunerulernissaanik ilimagisaqarneq tunuliaqutaralugu ukiuni aggersumik annertusineqarnerat oqaatigissavara. Siunissami inuiaqatigiittut annertunerusumik immiaaqqanik sodavandinillu nunanit allanit eqqussuissalertunngussagatta. Nioqqutissat taakku eqqussuinnermut akitsuutini atuuttuni akitsuusigaapput, taakkulu akitsuutit ukiorpassuarni atuutereersuupput – nutaatullu taajorneqarnerat eqqunngilaq.. Niuertarfiit imeruersaatinik taakkunannga nioqqutissanik pisinnerminni akiliutaat ullumikkornit annikinnerussasut ilimagineqarpoq. Taamaattoq nunatsinni atuisunut akinut ataatsimut sunniutissat erseqqissumik oqaatigineqarsinnaanngillat, niuertarfiit namminneq qanoq akigititaqartitsissanerlutik aaliangersortarmassuk. Annikinnerunissaalli ilimagineqarpoq.

Naalackersuisuniit utertitsisarneq pillugu politikikkut oqallinnermik annertuumik nassataqarsimasoq arajutsisimangilaat.

Periarfissarlu manna iluatsillu matumuuna Naalackersuisut sinnerlugit naqissuserlara una: Ukiaq manna inatsisartuni ataatsimiinnermi Naalackersuisut eqqussuinnermut akitsuutinik nutaanik saqqummiussaqaqarnikuunngimmata aammalu qaffanneqarnissaanik siunnersuuteqarsimanngimmata. Akerlianillu imeruersaatit puinut eqqussuinnermut akitsuutit appartinneqarnissaannut, aappi eqqortumik tusarparsi apparnissaannut neqinullu eqqussuinnermut akitsuutinik arlalinnik atorunnaarsitsinissamut inatsisissatut siunnersuut, saqqummiunneqarlunilu qujanartumik amerlanerussuteqarluartunit, tassa atsioqatigiissimasuniit taperserneqarpoq.

Naggasiut

Naggasiullugu Naalackersuisut sinnerlugit tamassi 2024-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut politikikkut isumaqatiginninniarnerni, maani Inatsisartuni kiisalu Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalackersuisoqarfimmi, taassumalu ataani Aqutsisoqarfimmi tunniusimallusi sulisimanissinnut, qujassuteqarfigiumavassi.

Taamatut oqaaseqarlunga maani inersuarimi pitsaasumik anguniagaqarfiusumillu aningaasanut inatsit pillugu inaarutaasumik oqallinnissaq qilanaaraara.